

Bidrag til den danske Adels Slægthistorie.

Af Archivsecretair **Thiset**.

IX. Den sidste af de „Vognsønner“.

Af de fire forskellige Slægter, der tillægges Navnet Vognsøn¹⁾, er sikkert den med de tre Hoveder i Vaabenet — ikke tre Fruentimmer-Hoveder, som Ad.-Lex. angiver, men ifølge Sigillerne 3 Blaamands-Hoveder — den interessanteste; nogen stor Rolle har dog ingen af dem spillet.

Dens Hjemstavn var Vendsyssel, hvor den kan forfølges tilbage til Midten af det 14. Aarhundrede, og her laae de fleste af dens Eiendomme (Boller, Ellinggaard, Mosebjerg, Stensbæk og Heiselt). En enkelt Linie boede i et Par Aarhundreder paa den lille Hovedgaard Stenshede, nu kaldet Ottestrup, i Volstrup Sogn, Dronninglund Herred, og herfra stammede de tre Brødre Vogn, Jens og Jesper Vognsøn, som ved deres gode Tjeneste i Krigene i Christian IV.'s og Frederik III.'s Tid gjorde Navnet mere kjendt.

Alle tre Brødre havde Børn, men paa den i F. Hvass: „Samling af Meddelelser om Personer og Familier af Navnet Hvas“ V. S. 42—44 trykte Slægttavle angives, at kun den ene Broder, Jens, havde en Søn, der døde ganske ung, saa at man her faaer det Indtryk, at Ritmester Jesper Vognsøn til Nerild og Rolsøgaard, der døde 1687, var Slægtens sidste Mand; men dette er urigtigt.

Foruden de i ovennævnte Værk S. 24 nævnte 2 Døtre havde Jesper Vognsøn nemlig med sin Frue Elsebe Skade en Søn Jens, der sagtens var opkaldt efter sin Farbroder af dette Navn. Han synes at være yngre end sine to Søstre og at være født i Jylland mellem 1660 og 1667; ved hans Død 1711 angives i Garnisons Kirkebog hans Alder til 46 Aar, men han maa dog have været noget ældre, thi han siger selv, at han i sit 17de Aar avancerede fra Fænrik til Lieutenant, hvilket skete 1677,

¹⁾ Jvf. Ad.-Lex. II, 358.

og da det ligeledes angives, at han havde tjent 4 Aar i den skaanske Krig, maa hans Fødselsaar sikkert sættes nær op til 1660; før han var fyldt 14 Aar, vilde man vel heller neppe have sendt ham i activ Krigstjeneste.

Af Jahns Samlinger om danske Officerer (i Rigsarchivet) sees, at Jens Vognsøns Fader 1670 blev Ritmester ved 1. jydsk Rytterregiment, 1675 forflyttedes til 2. Rytterregiment og afskedigedes 22. Jan. 1676 efter Ansøgning. Sønnen Jens, der altid kaldes „Wogensønner“ og selv efter gammel Skik og Brug underskriver sig „Wogenß“, blev 1675 Fænrik ved Dronningens Livreg., var 13. Febr. 1677 Fænrik ved Prinds Christians Regiment og blev før 30. Juni s. A. Lieutenant.

Hermed stemmer ganske vel hans egne Opgivelser, at han i sit 12te Aar blev Cadet og deltog i to Batailler i den skaanske Krig, nemlig først som Fænrik i Dronningens Livregiment, hvor han tjente saa vel i Slaget ved Lund, at han i sit attende Aar fik Lieutenants-Bestalling under Generalmajor Bülow¹⁾, med hvis Regiment han dernæst deltog i Bataillen for Rønneberg. Efter sin Faders Ønske forlangte han strax efter Fredsslutningen sin Afsked for at uddanne sig videre i fremmed Krigstjeneste; men i dette Punkt svigter Jens Vognsøns Hukommelse ham aabenbart, dog af let forklarlige Grunde. I Krigscollegiets indkomne Sager for Januar 1678²⁾ findes nemlig en Ansøgning fra ham, dateret Kjøbenhavn 18. Dec. 1677, i hvilken han klager over, at han, efter at hans Regiment var kommen til Kjøbenhavn i Garnison, havde af sine „Oberofficerer“ ordentlig udbedet sig Orlov for at reise til Jylland at besøge sine Forældre paa en 14 Dages Tid; men da han paa Grund af „contrarij“ Vind ikke kunde komme tilbage til bestemt Tid, havde han fundet sin Plads besat af en Anden, hvorfor han nu søger om en ledig Lieutenantsplads ved Prinds Christians Regiment. I denne Anledning afæskede Overkrissecretaire Meier Oberst Bülows Erklæring om Vognsøns Forhold, og denne Erklæring, i Form af en Relation fra Capitain Barthold Henrik Lützw, stiller rigtig-

¹⁾ Barthold von Bülow var Chef for 3. jydsk nation. Reg.

²⁾ Jeg skylder Hr. Jægermester Schøller denne Henvisning.

nok Lieutenant Vognsøn og hans Forhold i et alt andet end gunstigt Lys. Den lyder saaledes:

Relatio,

wie sich der Lieut. Jenß Wogensöhner, so lang er unter meinem Commendo gestanden, verhalten:

1. Wie wir mit der Bataillon vor Landes Crohn gestanden undt verboten gewesen, daß nie mandt ohn Uhrlaub weggehen solte, ist er doch deßen ohngeachtet weggangen undt den gantzen Tag weggeblieben, da er doch die Reserve haben solte, undt hatt ein Unterofficirer die Reserve aufführen müßen.
2. Ist er nicht capabel gewesen die Lieut. Charge zu versehen, angesehen der Obristl. Fuchß mir an seine Stelle einen Fendrich von Capitain Siebrandt gegeben, welcher als Lieut. bei der Compagnie commendiret.
3. Hatt er allerhandt Lascitäten begangen, indehm er sich von unterschiedlichen coujoniren laßen undt seine Sache nicht ausgeföhret, undt da ihm ein Trompeter in Landes Crohn schlagen wollen undt seinen Degen gezogen, hatt ermelter Lieuten. seinen eigenen Degen weggeworffen undt sich in den Hoff reteriret.
4. Hatt derselbe allhie in Copenhagen bey einem Krehmer ein Par Seiden Strümpfe beygestecket undt ist damit weggangen, allß aber des Krehmers Diener ermeltem Lieuten. auff der Gaßen nachgelauffen, hatt er die Strümpfe, welche er (salv. ven.) in der Hohsen verstecket, wieder von sich geben müßen. Wie nun seine Cameraden solches erfahren, haben sie mit demselben Herrn. Dienste zu thun sich geweigert, weswegen dann mehrgemeltem Lieut. auff Veranlaßung meines Hr. Obristen durch den Obristl. Neuwert an Handt gegeben worden, er möchte nach Hauße reißen undt seine Fortun daselbst suchen, gestaltsahm er bey meines Hr. Obristen Regiment nicht würde geduldet werden können, undt wölte mein Hr. Obrister in Consideration, daß er von dem Hr. Geheimbten Rath Corfiz Trollen undt dem Krieges Commissario Nißen recommendiret undt wegen seines ehrlichen Herkommens nicht zu Schanden machen, sondern ihm den Abschiedt ertheilen. Es werden auch in dem Abschiedt dieße Worte zu finden sein: Daß ihm derselbe aus erheblichen Ursachen ertheilet undt seine Stelle mit einem capabler Officirer ersetzt worden, undt sindt solches eben die Ursachen so oben angeführet. Weil er aber Ihr Königl. Mtt. mit Unwahrheit berichtet, in dehm er in seiner Supplic setzet: er wehre auff 14 Tage beuhrlaubet, undt wie er wegen contrari Windes über die Zeit ausgeblieben, wehre seine

Charge wieder sein Verhoffen vergeben worden, alß wirdt der Hr. Kriegesrath dienstfr. ersuchet vielgemelten Lieut. anzudeuten, daß er den Abschiedt, welchen er nicht meritiret, restituiren müße, undt wirdt mein Hr. Obrister ein Kriegesrecht über denselben begehren undt judiciren laßen, waß derselbe vor Straffe verdienet.

Castel Fridrichshafen
den 16, Jan. 1678.

B. H. Lützow.

Med et saadant Skudsmaal hængende over Hovedet var det ualmindelig freidigt at indgive den omtalte Ansøgning til Kongen og mærkeligt nok, at Jens Vognsøn senere atter og atter turde paaberaabe sig sin gode Tjeneste i den skaanske Krig. Til alt Held for ham synes man aldrig senere i Krigscancelliet at have anstillet Undersøgelse om, hvorledes det egentlig forholdt sig med denne Tjeneste, end ikke da han blev Personalet en daglig og besværlig Plageaand, som man for enhver Pris ønskede at blive kvit.

Hvad enten han blev stillet for en Krigsret og straffet, eller man nøiedes med at afslaae hans Ansøgning, var ialtfald hans videre Carriere her hjemme fuldstændig afbrudt; saa at der for hans Fader har været god Grund til at skikke ham udenlands, og i 26 Aar tumlede han sig derefter i fremmed Krigstjeneste. Om hans Forhold derude haves kun hans eget Vidnesbyrd, der er rosende nok, og saa det indirecte Skudsmaal, som afgives af den Omstændighed, at ligesom han drog ud som Lieutenant, saaledes kom han ogsaa hjem igjen — som Lieutenant. I denne Egenskab havde han fra 1679—82 staaet i lyneborgsk Tjeneste, men drog saa til Frankrig, hvor han fik Plads i Sveitsergarden. Han forblev her til 1686, da han gik til Holland, hvor han fik betroet Befalingen over Soldaterne paa et i Kanalen krydsende Orlogsskib, men da han ved sin Tilbagekomst til Amsterdam forefandt Efterretninger om begge sine Forældres Død¹⁾, reiste han hjem til Danmark, hvor han faldt i en langvarig Sygdom. Efter at være bleven helbredet, lod han sig af Oberst Bassen overtale til at gaae til England, hvor han paa Prinds Georgs

¹⁾ Fru Elsebe Skade døde Aaret efter sin Mand og blev begr. 10. April 1688 fra Rolsø Kirke (Hvass V. S. 24).

Anbefaling fik Tjeneste ved Hestgarden i Hertugen af „Ormens“ (Ormonds?) Compagni, med hvilket han deltog i to Campagner i Brabant. Senere blev han Fænrik og omsider Lieutenant ved Marinererne og gjorde som saadan Tjeneste ombord paa den engelske Flaade, men efter Krigens Ophør fik han ved Armeens Reduction sin Afsked og havde da ialt tjent 14 Aar i England. Han drog saa tilbage til sit Fødeland efter i Udlandet at have deltaget i 8 Campagner.

8. Jan. 1704 er Jens Vognsøn i Kjøbenhavn og præsenterer i en allerunderdanigst Ansøgning Kongen sin Tjeneste, paabe- raabende sig, at han har deltaget i den skaanske Krig og siden i 26 Aar frequenteret Krigen udenlands for at gjøre sig capabel til at tjene Kongen i Militairstanden. Denne Ansøgning blev henlagt, nærmest fordi den ikke indeholdt Oplysning om, hvilke Charger han i Udlandet havde betjent og herhjemme begjærede; men allerede under 19. April blev han paa Overføreren for Drabantgarden, Oberstlieutenant Gottfried von Vierecks Indstilling ansat ved denne Garde; hans egentlige Ønske, at faae et Compagni af de ny oprettede Landdragoner, gik derimod ikke i Opfyldelse. I et Aars Tid høres nu Intet til ham, før han først under 5. Mai 1705 og dernæst under 4. Aug. s. A. indgav Andragender om at blive forundt Majors Character. I disse Andragender fremhæver han sin gammeldanske Extraction: af de Vognsønner paa fædrene og de Skader paa mødrene Side, at hans „Morbroder“ Hr. Offe Skade havde været høisalig Kong Christian V.'s Hofmester og siden Rigens Raad¹⁾, at hans Fader har ført Compagnier i tre Kongers Tid, dels til Hest, dels til Fods, og først efter Rygens Indtagelse paa Grund af Alder og Svaghed maatte søge sin Afsked, at hans ene Farbroder var „Premiere Minister d'Malta“²⁾, medens den anden af Kong Christian IV. blev indforskrevet fra Spanien og blev gjort til Viceadmiral, men døde

¹⁾ Hr. Ove Skade var dog ikke hans Morbroder, men hans Moders Fætter (Hvas V. 46 f.).

²⁾ Skade, at vi slet ikke kjende den Farbroder, som kom til saa stor Ære og Værdighed!

³⁾ Her smører Jens Vognsøn lidt for tykt, thi den Bestalling, som 23. Febr. 1625 udfærdigedes for Jens Vognsen til Stenshede, lød kun paa „for en

det andet Aar derefter³⁾, og den tredie endelig tjente for Oberst. Da han nu selv er den eneste af de Vognsønner, hvilken Stamme har været 600 Aar i Danmark, saa beder han Kongen reflectere en Del paa hans gamle Ahner og give ham et Compagni til Hest med Majors Character.

Da Jens Vognsøn nu var passeret de 40 Aar, kan det jo ikke være paafaldende, at han ønskede sin Lieutenants Titel ombyttet med en høiere; men at hans Ærgjerrighed tog saa stærk Fart, at han strax vilde være Major, havde en særegen Grund. I en den sidste Ansøgning vedlagt Skrivelse giver han den interessante Oplysning, at han „har fattet i Sinde med Guds og Eders kongelige Majestæts allernaadigste Hjælp at sætte velbaarne salig Hr. Pinciers, fordum Oberingenieur og Commandant udi Trondhjem, hans efterladte Dame med elskelige nu igjen levende Søn udi Stand igjen, som fra sit Alders 19de Aar udi Enkestand meget „honest“ levet haver, hvilket bevisliggjøres med hendes høie Patroners respective Recommendationer fra Hs. Excell. Hr. Generallieutenant Wibe samt Geistlige udi Trondhjem til høigunstige Patroner, som hendes Bedste til Majestæten vilde anmelde for hendes salig Kjærestes som og egen adelige Families Skyld.“ Han oplyser, at han har friet til hende hos hendes Paarørende, velædle Dr. Peder Jespersen, men det er ham dog endnu uvitterligt, hvad der endelig hos Madame Pinciers er sluttet, vil dog formode det Bedste, og i dette glade Haab beder han den almægtige gode Gud „gjøre Eders Kongelige Majestæts monarchale Krone og Scepter rigelig velsignet til et langvarigt og lyksaligt Regimente.“

Altsaa en lille Roman i bedste Rococco Stil! — foreløbig med det glædeligste Forløb; thi under 5. Juni 1706 kan han allerunderdanigst tilmelde Hans Majestæt, at han „efter Guds høieste Providents og høie respective Paarørendes Raad og Samtykke er forlovet i Ægteskabs Tro og Jaord med sl. Hr. Ober-Ingenieur og Ober-Stads-Capitain i Trondhiem Friderich

---

Capitain at lade sig bruge til Lands og Vands mod en aarlig Besoldning af 200 Daler courant og sædvanlig Hofklædning (Sjæll. Reg. 1625 Fol. 12). 1627 var han død

Pinciers efterladte Enke“. Men dermed var ogsaa Lykken forbi; thi jeg kan lige saa godt sige det strax: Jens „Wogensønner“ blev aldrig Major, ja han naaede end ikke at faae hjemført sin trolovede Dame.

Hvem var hun og hvordan var hun, Heltinden i hans Roman? Jens Vognsøn giver i sine talrige Ansøgninger saa mange Oplysninger om hende, at begge Spørgsmaal nogenlunde kunne besvares. Hun underskriver sig Adelhedta Barchmand og mistede som Barn sine som det synes velstaaende Forældre. Knap voxen blev hun gift med Frederik Pincier, der under Krigen havde gjort god Tjeneste som Capitain ved Fortificationen under Christiansstads Beleiring, siden paa Rygen og tilsidst var bleven Overstadscapitain i Trondhjem, hvor hun hørte hjemme¹⁾; men kun 19 Aar gammel blev hun Enke med to smaa Sønner, af hvilke den ældste da var 1½ Aar og den yngste kun 8 Uger gammel. Dette var vistnok i Foraaret 1689, thi 1. Juni 1689 udstedtes gennem Krigscancelliet en Bevilling, at Ingenieurcapitain Pinciers Enke maatte nyde sin Mands Gage indtil Udgangen af Juni Maaned.

Det var i et særlig uheldigt Tidspunkt, at Madame Pincier mistede sin Ægtefælle; thi efter at hendes Midler vare blevene forringede betydeligt ved de to store Ildebrande i Trondhjem, havde hun nu atter lidt store Tab ved en Formynders Uefterrettelighed, og Capitain Pincier havde just i den Anledning begyndt en Proces med denne. Da saa siden Formynderen døde, og hans Bo var gjort op, viste det sig, at saa godt som alle hendes der beroende Midler vare tabte. Hun havde derefter boet i trange Kaar i Trondhjem, men da Vicestatholder Wibe, der havde besøgt hendes Mand paa Dødsleiet, havde givet denne sin Haand paa, at han vilde tage sig af hans forladte Enke og Børn, fik hun, da alle andre Udveie lukkedes, dennes anbefaling til „Hans høie Excellence“ Ulrik Frederik Gyldenløve

---

¹⁾ Hun var formodentlig Datter af Generalfiscalen Søfren Herculius Barchmann. Pincier opføres 1687 i Militaircalenderen som Conducteur i Trondhjem (Meddelt af Hr. Archivfuldm. Huitfeldt Kaas).

og begav sig med den og med sin lille Søn¹⁾ (den yngste var i Mellemtiden død) til Kjøbenhavn for mulig ved den høie Herres Hjælp at opnaae en Pension; men da hun kom til Hovedstaden, havde Gyldenløve forladt denne for stedse. Istedetfor Hans høie Excellence traf hun — Jens Vognsøn!

Paa dette Tidspunkt var Md. Pincier en Dame paa ca. 34 Aar, omtrent ti Aar yngre end Jens Vognsøn. Trods de mange Ansøgninger, som i hendes Navn og med hendes egenhændige Underskrift findes i Krigscancelliets Refererede Sager, er det ikke saa let at danne sig et Billede af hendes Personlighed; thi ligesom alle disse Ansøgninger ere skrevne med Jens Vognsøns Haand, saaledes er det utvivlsomt ogsaa bestandig ham, der fører Ordet i dem; men i en af sine egne Ansøgninger giver han hende det Skudsmaal, at hun er „et Gemyt af alle christelige Dyder“, og for en Gangs Skyld synes hans Udsagn at være paalideligt; det fremkommer desuden ikke i de første Forlovelsesdages Begeistring, men flere Aar efter, da han i bittre Modgangsdage havde faaet rigelig Leilighed til at prøve hendes trofaste opoffrende Hengivenhed; thi Modgangsdage kom der nok af.

I det ovennævnte Andragende af 5. Juni 1706 ansøgte han, særlig under Paaberaabelse af afdøde Pinciers store Fortjenester som „Ober-Capitain-Ingenieur og Ober-Auditeur“, om at erholde det første vacante Compagni til Hest eller til Fods, særlig om Capitain Allesguts trondhjemske eller Capitain Krabbes i Fyen²⁾, eller ogsaa om Expectance paa Commandantposten paa Christiansø. Men hverken paa dette eller paa to senere af samme Indhold af 6. Juli og 20. Aug. fik han andet Svar, end at de nævnte to Compagnier vare bortgivne, og at Kongen ikke gav Expectance paa Commandantpladser.

Efter gjennem Hofpræsten Dr. Masius i October at have ansøgt Dronningen om hendes Anbefaling til Kongen, søgte han

¹⁾ Denne Søn er maaske Major Johan Henrik Pincier ved 4. søndenfjeldske Drag.-Reg., † 28. Juli 1761 (paa Eker?). (Meddelelse af Hr. Archivfuldm. Huitfeldt Kaas).

²⁾ Capitain Jørgen Krabbes Compagni af Fyenske nat. Reg. blev ¹⁰/₈ 1706 bortgivet til Capitain Philip Ernst Leschly.

under 20 Nov. om Expectance paa Major Beckers Stilling som Overfører ved Drabantgarden, men uden bedre Held. Det skulde snart vise sig, at hans Stjerne var saa langt som muligt fra Opadgaaende.

Ved Siden af de mindre gode Egenskaber, som han alt i sin Ungdom havde lagt for Dagen, synes Jens Vognsøn at have været opfyldt af en sygelig Æresfølelse, der til Tider gjorde ham meget uomgængelig. Stolt har han sagtens været af sin gamle Herkomst, skjøndt denne Følelse kun i meget ringe Grad træder frem i hans Ansøgninger, i hvilke han aldrig pukker paa sin Adel. Allerede i Foraaret 1705 havde han havt et Sammenstød med en af sine Foresatte, Capitain Hartfeldt¹⁾; men ved at gjøre Undskyldning undgik han egentlig Straf; dog har Forseelsen helt været paa hans Side, thi han maatte udstede et Revers, om ikke mere at forsee sig paa lignende Maade, da ellers denne Sag paaany skulde tages op. Desuagtet tog Jens Vognsøn sig ikke iagt.

26. Februar 1707 var han paa Vagt i Kongens Forgemak, og ved denne Lejlighed bad en af de andre Drabanter, Lieutenant Kørmer²⁾, ham om at være sig behjælpelig med at flytte et Bord, der stod i Veien. Strax var Jens Vognsøn fornærmet. To andre Drabanter, Fænrikerne Bartholomæus Larsen og Gregorius Zellmann, bevidnede siden i Forhøret under Ed, at Vognsøn strax var begyndt at knurre og, efter at være gaaet nogle Gange op og ned ad Gulvet, havde sagt til Kørmer, at naar han kom med ham ud fra Slottet, skulde han traktere ham med sin Stok, til hvilken Trudsel han føiede forskjellige Skjeldsord; Kørmer havde derimod, efter de to Fænrikkers Vidnesbyrd, hverken med Ord eller paa anden Maade behandlet Vognsøn uhøfligt. Paa Kørmers Klage blev Vognsøn sat i civil Arrest, hvorfra han 5. Marts indgav en Contraklage, gaaende ud paa, at det var Kørmer, som var kommen haanligt til ham og med vrede og onde Gebærder havde adspurgt ham, hvorfor han havde sat det Bord der, hvortil Vognsøn svarede: Jeg haver

¹⁾ Capitain Marten Hartfeldt var Vice Underfører ved Drabantgarden.

²⁾ Lieutenant Philip Jacob Kørmer blev 17. Mai 1701 Drabantgardist.

ikke sat det, hjælper til, saa vil vi flytte det“; men Kørmer havde da skjældt ham med disse Ord: „den Skurk indbilder sig som en Baron“, hvortil Vognsøn kun havde svaret: „Det vil jeg give min Hr. Oberst tilkjende“. Forhør var alt bleven afholdt 2. Marts, og Vognsens Ansøgning om nyt Forhørs Afholdelse, Bésikkelse af Procurator osv. blev kun tildels bevilget, idet de to Vidner, som han paa sin Side paaberaabte sig, Fænrikkerne Borlund og Falck¹⁾, bleve forhørte; men de erklærede, at de, den ene, fordi han da havde forladt Førgemakket, den anden, fordi han havde talt med nogle Kammerater, kun lige havde hørt Stridens Begyndelse, nemlig Kørmers Anmodning til Vognsøn om at assistere ved Bordets Bortflytning. Under 12. April refererede derefter Drabantgardens Chef, Oberstlieutenant Viereck, Sagen for Krigscancelliet med Forespørgsel om, hvorvidt Vognsøn, der alt under Sagen med Capitain Hartfeldt havde maattet indrømme, at hans Hoved undertiden var ham saaledes corrumperet, at han ikke vidste, hvad han sagde, skulde afskediges med Pas fra Drabantgarden, efter at have afbedet sin Forseelse, da Alt tydede paa, at han ikke var rigtig i Hovedet, saa at der ingen Ende vilde være paa Skjænden og Skjælden, hvis han forblev ved Garden, eller om Krigsretten skulde afsige Dom over ham. Krigsrettens § 26 tilholder Fornærmeren at tilbagekalde Fornærmelsen og gjøre christelig Afbigt eller og lide Fængselsstraf eller forsmædelig Bortvisning fra Regimentet. Kongen resolverede saa, at Vognsøn skulde gjøre Afbigt og derefter gives Afsked. Da denne Resolution blev kundgjort for Vognsøn, vægrede han sig imidlertid trods alle venlige Forestillinger saa heftigt ved at gjøre Afbigt, at Oberstlieutenanten maatte lade ham føre tilbage til Arresten. Først 3. Mai bekvemmede han sig til at gjøre Afbigt, da der ikke blev taget Notits af hans Begjæring om Opsættelse til, at der var faldet Svar paa en Ansøgning om Forbøn, som han havde indgivet paa Dronningens Fødselsdag.

Afskedigelsen fik et ganske eiendommeligt lille Efterspil.

---

¹⁾ Drabantgardisterne Mathias Berlundt og Henrich Falck.

Vognsøn indgav nemlig Ansøgning om, at han maatte faae Uniformskjolen, som man ved Afskedigelsen havde trukket af ham, dog uden Knapper og paaberaabte sig, at der maanedlig var bleven ham afkortet 1 Rdl. i hans Tractement for bemeldte Kjole, som en Anden havde havt før ham, og han nu havde baaret i 3 Aar. Kjolen blev nemlig kun brugt ved særlige Høitideligheder; til daglig Brug havde Vognsøn, som han skriver, opvartet Hans Majestæt i sine egne Klæder. Krigscancelliet svarede herpaa, at „dieser 1 Rdl. ist der ordinaire Abzug zur künfftigen neuen Mundirung, und war der Rock schon angeschaffet, als Vogensønner bey der Garde kahl, wird auch nach Ihr. Maytt. ein für allemahl allergnädigst ergangenen Resolution für seinen Successor bey der Garde verbleiben müssen, weilen sonsten ein Rock bey der Garde fehlen würde.“ Da Vognsøn fik denne Resolution meddelt, indvendte han ikke ueffent: „Min allernaadigste Arvekonge er mig saa naadig, om fornævnte Kjole skal blive ved Drabantergarden, gives mig vel igjen mine aftrækkede Penge, nemlig 1 Rd. maanedlig i 3 Aar, og Kjolen findes lige god“. Men lige meget hjalp det naturligvis!

Jens Vognsøn var altsaa afskediget, ovenikjøbet paa graat Papir. Strax synes han og hans kvindelige Lidelsesfælle at have tabt Modet; thi vel begjærede han i sin Ansøgning om Uniformskjolen tillige som sædvanlig det første vacante Compagni eller Expectance paa Commandantplads, og denne Ansøgning gjentog han den 17 Mai; men hertil føiede han en Bøn om, at han, hvis Kongen ikke vilde give ham Haab om Ansættelse her hjemme, da maatte faae sin Afsked som Capitain og en Recompense til Afvikling af sin Gjæld og Fortsættelse af sin Reise. Samtidig søgte Madame Pincier om en lignende Recompense for at kunne reise til sin salig Mands Venner, de Pinciers Familie i Holsten¹⁾. Begge Ansøgninger bleve imidlertid afviste, og for-gjæves begjærede Jens Vognsøn, der nu forfaldt til de profes-sionelle Supplicanters Klasse og grebes af deres sædvanlige

---

¹⁾ En Linie af Slægten Pincier var af Keiseren bleven ophøiet i friherrelig Stand under Navnet von Königstein, og flere Medlemmer indtog dengang fremragende Stillinger i gottorpsk Tjeneste.

Mistillid, en skriftlig Resolution, idet han ikke vilde tro den mundtlige Besked, som i Krigscancelliet blev ham meddelt.

Enhver velgjørende Forening, Legatbestyrelse osv. har sin Stab af faste utrættelige Ansøgere, der som Trolden i Æsken kun komme jo hurtigere igjen, jo haardere de vises af. Et virkeligt eller indbildt Krav eller Løfte indgiver dem et Haab, som Intet kan betage dem; det bliver dem en Nødvendighed fast daglig at skrive en Ansøgning, hvis Ordrigdom ikke formaar at skjule det stereotype forstenede Præg, som characteriserer dem alle. Fra sin Afsked og til sin Død blev Jens Vognsøn en fast Gjæst i Kongens Forgemark og i Krigscancelliets Contoirer. Særlig paa Kongens, Dronningens og Kronprindsens Fødselsdag forsømmer han aldrig at opvarte med sine allerunderdanigste Lykønskninger i et ligesaa knudret og ubehjælpsomt Sprog, som Bogstaverne i dem ere snørklede og vaklende. Beständig den samme Ramse om hans fordums Bedrifter, hans trolovede Kjærestes første Mands ypperlige Tjeneste og altid bønfaldende om „sin Velstands Fortun“ eller „sin Fortuns Fuldbyrkelse“: det første vacante Compagni eller Expectance paa en Commandantplads. Herom søger han saalænge, til han ogsaa er bleven vis paa, at Kongen har givet ham et Løfte i saa Henseende, og fra da af er han saa sikker i sit glade Haab om Løftets Opfyldelse, at et Nei i Krigscancelliet kun for ham er en Opfordring til at gaae hjem og skrive en ny Ansøgning. Ofte ere disse Ansøgninger saa overfyldte med „allernaadigst“, „allerhøist“, „allerunderdanigst“, at Meningen rent drukner.

Som en Prøve af de værre kan følgende Andragende tjene:

Stormægtigste Allernaadigste
Arve Crone Prins og Herre.

Stormægtigste Arve Crone Prins, som idag dend 30. November er i Nymanedens Indtredelse, dend allerhøieste Gud lade ederß hoy kongl. Arve Crone Prins begynde denne Dag i all Løcke og Naade hoeb dend allerhoyeste Gud øvige og timelig, langvarende, stedße Sundhedß Aar, timelig og øvige Løcke og lade ederß høy Arve Crone Prins voxe og tiltage i alle guddelig høy kongl. Tapperhed, samptlig deriß høy kongl. Mayt. og det gandske kongl. Arverige till Løcke, stedße Seir og Glæde.

Allerunderdanigste første Suppliques Bønd, som ieg allerunderdanigste haffer begieret af min høy kongl. Arve Crone Prins, er dend allerunderdanigste, som er // Deris høy kongl. Mayt. min allernadigste Arve Herre og Konge, huiß allernadigste høy kongl. Resolution, som er allernadigste een Commendant Bestalling heller et Compagnie, huad som bliver først vacant, skulde giviß mig allerunderdanigste, der hoß allernadigste Expedition, at deris høy kongl. Mayt. vilde haffe mig allerunderdanigste i sin allernadigste egen Paatancke, een af disße forbemelte Bestallinger allernadigste at give mig allerunderdanigste // .

I allerdybeste Underdanighed bønfalder jeg till Ederß høy Kongl. Arve Crone Prins vilde allernaadigste lade værre dend første allerunderdanigstiß Begiering af mig, hand gjør allernadigste till sin Herr. Fader, min allernadigste Arve Herre og Konge, hand allernadigste ærindrer mig allerunderdanigste, maate allernadigste ihukommiß sin allernadigste Resolution og allernadigste Expedition, at allernadigste recommendere mig allerunderdanigste hoeß deris høy Kongl. Mayt., sin her Fader allernadigste giviß mig allerunderdanigste een Bestallingß Breß Fuldbyrdelße af di, som er nu vacant, enten et Commendantz Pladß heller eet Compagnie, huilche hanß Her. Fader, min allernadigste Arve Konge og Herre, self allernadigste behager. Jeg allerunderdanigste viß forhofer, min allernadigste høy Kongl. Arve Prins høytidelig og gledelig Fødselßdag Indtredelße bliffer dend første min allerunderdanigste Suppliquis Bønhørelßeß Forværvellße til allernadigste Bestalling Breviß Givelße til mig allerunderdanigste.

Jeg stedße allerunderdanigste yndsker den allerhøyeste Gud holde sin Beskiermelße over deris høy Kongl. Mayt. og deris høy dronigl. Mayt., derhoeß ederß høy Kongl. min allernadigst arvelig Crone Prins, samptlig deris høy Kongl. Høyheder med høy Kongl. Arvehuuß, Gud gjøre deris høy Kongl. Mayt'z Crone og Sceptor riglig og løckelig velsignet til een langvarige Regiering, stedße løckelig Seir og Salighed, ederß høy Kongl. Arve Prins begynde denne Dag i Jesu Nafn till all øvige og timelig Lycke.

Ederß høy Kongl.

Arve Crone Prins

min allernadigste Arve Crone Prins

og Herriß

allerunderdanigste .

og ringeste troe

Knegt

Kiøbenhaffn d. 30. November

Ao. 1707.

Jenß Wogenß.

Kun undtagelsesvis giver Jens Vogensøn sine Ønsker en bestemt Adresse, som 1708, da han, idet han for 11. Gang! allerunderdanigst takker for det ham givne Løfte, søger om Capitain Schlockaus Compagni¹⁾ af Oberst Ingenhaefs (Riber Stifts nat.) Regiment, og senere det følgende Aar beder om Expectance paa Vicecommandantpladsen paa Bornholm, da han altid er saa ulykkelig ikke at faae Vacancer at vide, før de altid ere bortgivne igjen; eller om Oberstlieutenant Trolles Compagni ved det nationale Oberst Popos! Reg.²⁾ I en Efterskrift i en af de sædvanlige Lykønskingsansøgninger beder han om afg. Oberstlieutenant Schlösser's Commandantplads paa Frederikshald, som, efter hvad han i sidste Minut erfarer, er vacant. Da han saa faaer til Svar, at alle disse Pladser ere bortgivne, men hører, at Commandanten paa Christiansø er død, skynder han sig naturligvis hjem og skriver en ny Ansøgning om Pladsen paa Christiansø³⁾. Men alt forgjæves!

Allerede paa en af Ansøgningerne om Schlockows Compagni (af 13. Mai 1708) var der afgivet følgende Resolution: „Ihr königl. Maytt. könnte sich nicht erinnern, daß Sie ihm etwas versprochen hatten und wollte auch seines Ueberlauffens hinführo entlediget sein“; men denne Resolution synes ikke at være bleven Vogensøn meddelt i sit fulde Omfang; thi paa Tallet af hans følgende Ansøgninger har den ingen Indflydelse havt. Ellers beklager han sig noksom over den haanlige Behandling, han faaer i Krigscancelliet („Tordenslags Ord og Galde til mine Saars Fornylse“), hvor Cancellist Böckmann viser ham til Krigssecretair Seckmann og denne til Overkrigssecretair Lente osv. osv. Allevegne gjør Vogensøn sin underdanigste Opvartning „til sin Velstands Employ“ og allevegne med samme Resultat. Til en Afvexling for-

---

¹⁾ Capitain Johan Ernst Schlockow havde i Horsens paa Gaden dræbt Justitsraad Palle Dyre og blev derfor tiltalt ved Høiesteret. Hans Compagni bortgaves 6. Aug. 1708 til Capitain Edmund Gotfried Plönies.

²⁾ Oberstlieutenant Christian Trolles Compagni af Oberst Johan Heinrich von Bippens Reg. (Vester Sjællandske nat.) blev 18. Oct. 1709 givet til Capitain Jacob Mathiesen Kleff.

³⁾ Capitain Hans Andreas Stibolt blev 9. Aug. 1709 Commandant paa Christiansø efter den afdøde Major Henrik Hoffmann.

søger han sig som Verse-mager. 30. Juli 1708 indsender han et Andragende helt paa Vers, begyndende saaledes:

Stormegtigste Herre blid,
Kong Frederich Velkommen hid
Til fattige Suppliquanter i horde Nødens Tiid!
Monark mone være
Min allernadigste Arve Konge og Herre,
Eders Høy Kongl. Majestet

I Gud ved Ederß Hiembkomst skee evig Ære, der ved
Lof, Priß og Tack i Tusind Tall,
skee Gud iblandt de Ud-Valdiß Tall,
nu yndsker jeg min Konge saa:
Gud hans Aar nu forlænge maa.

I 22 gyselig slette Vers med „calligraphiske“ Overskrifter vender han sig saa til alle Kongehusets Medlemmer, sluttende:

22 Den liden smucke Princeß
Allernadigste, som hun vogser till,
Gud hinder sin Naadsens Visdom forlene vill,
Gud lade hinder opvogße saa,
at hun altid i Gudß Naadiß Visdom maa staa.
Een liden Christi Brud hun nu er
og bliver stedße i Værden hær,
og naar hun vogßer vider fram,
Gud give hinder en Konge i Jesu Naven.

Da disse Vers ikke virkede første Gang, sender han paany 14 Dage senere en Afskrift af sit hele Digterværk; thi at Vognsøn selv er Verse-mageren, derom er der ingen Tvivl, skjøndt den stakkels Adelheda her som ved adskillige andre Lejligheder maa lægge Navn til, og hun slipper ikke hermed, men atter og atter gaaer hun den tunge Gang snart til Kongens, snart til Dronningens, en Hofdames eller andre lignende høie Herskabers Forgemak, og hun synes heri at have været lige saa utrættelig, som Vognsøn var i at skrive de Ansøgninger, som hun maatte gaa med. Det er i Sandhed en rørende Resignation og Opoffrelse, hun udviser lige til det Sidste, skjøndt hun vel neppe i Længden har kunnet bevare den gode Tro, hun sagtens fra Begyndelsen har haft til Jens „Vognsønner“s glimrende Fremtidsudsigter som

Ætling af en gammel adelig Stamme med berettigede Fordringer i Kraft af sine Forfædres saa vel som sine egne Fortjenester af sit Fædreland, for ikke at tale om den krigerske Duelighed og Erfaring, de mange Aars Tjeneste i fremmede Krige maatte have givet. Fraregnet den ene Gang, da hun bad om Reisepenge til Holsten, renoncerer hun stadig paa alle Krav, som hun fra sin første Mand maatte have paa Kronen, til Bedste for hendes trolovede Ven og hans evindelige Ansøgen om det første vacante Compagni eller Expectance paa en Commandantplads. Hun har, som Vognsøn engang skriver, nu i de fem Aar, hun har boet i Kjøbenhavn, levet af hendes slette Vilkaar; men hun har desuagtet troligt delt med ham Alt, hvad hun eiede, og allerede i 1709 jamrer han over, at nu have de opbrugt alle hendes ringe Midler.

Hvorledes de derefter have opholdt Livet, vides ikke. Elenigheden er naturligvis bleven større og større, og da saa forskjellige Forløbere eller Pesten selv kom, blev Jens Vognsøn den 28. Febr. 1711 et af dens første Offre. Den trofaste Adelheda har sagtens lukket hans Øine, og for sidste Gang bad hun saa for sin trolovede Ven. Denne Ansøgning er destoværre ikke bevaret, men Krigscancelliet giver følgende Extract af den: „Adelhetha Pinciers, des verstorbenen Wogensønners verlobt gewesene Liebste, bittet allerunterth. umb etwas Weniges zu Begrabung beregten ihres verstorbenen Liebsten, wie auch umb freye Lagerstätte vor ihm bey Herrn. Zebaoths Kirche, maßen er sich selber nichts nachgelaßen“. Hertil er knyttet følgende Vedtegning: „Der Garnisons Probst Mag. Knud Tommerup attestet, das dieser Wogensønner christlich gestorben und nichts zu sein Begräbnüß nachgelaßen, recommandiret derohalben der Supplicantin Gesuch allerunterth.“ Denne Gang gik hun endelig ikke helt forgjæves; ikke blot blev den ansøgte fri Begravellesplads tilstaaet, men hun erholdt ogsaa et Beløb af 20 Rdl.

Og saa førtes den sidste „Vognsønner“ til Jorden, men neppe „udi en ypperlig og anseelig adelig Forsamling sampt mange andre hæderlige og fornemme Got Folckes Nærværelse“ som fordom, naar de ærlige og velbyrdige Mænd og Kvinder af

hans Forfædre stedtes til Hvile i deres Sognekirker. Ingen zirlig Parentation holdtes ved hans Baare, og sagtens har ingen af de 13 sorte og hvide Bannere, som i Aarhundreder havde veiet over Slægtens gamle Vaaben, prydet den Kiste, som indsluttede den sidste Ætling, der efter gammel Sæd ogsaa burde have taget dette Vaaben med sig i Graven.

Med den nysnævnte Ansøgning forsvinder tillige ethvert Spor af Adelhedta Pinciers senere Liv. Maaske er hun sluppen over til sin Mands fornemme Frænder i Holsten, eller maaske Pesten har skaffet hende den Forening med hendes trolovede Ven i Døden, som de ikke opnaaede i levende Live.

Lidt om en Familie Schjelderup.

Af Archivfuldmægtig E. S. Thomle.

I dette Tidsskrifts (1ste Rækkes) 2det Bind S. 98 ff. har nu afdøde Kjøbmand F. Bing-Buck i Throndhjem meddelt nogle Oplysninger om en Gren af denne Slægt (af hvilke senere nogle antog og førte Familienavnet *Darre*) der benyttede Familienavnet *Schjelderup* som Slægtsnavn, hvilket enkelte senere have forandret til *Kaarbø*. I de Noter, som jeg dengang meddelte til Bing-Buck's Afhandling, gjorde jeg opmærksom paa, at den S. 100 nævnte *Wilhelm* eller *Willum Schjelderup*, om hvis Descendents Forfatteren Intet vidste, senere blev Klokker til *Herø* paa Søndmøre, hvor han efterlod sig 7 Børn. Som et Supplement til de Oplysninger, som paa nævnte Sted og senere i samme Bind S. 336 og Noten ere meddelte om denne Gren af Familien Schjelderup, skal jeg her meddele hvad jeg senere har fundet om samme.

Klokker i Herø Willum Schjelderup afgik ved Døden i Herø i Aaret 1746. Skifte efter ham paabegyndtes 21 Januar s. A., men Boet viste sig aldeles fallit, da Indtægten kun udgjorde 90 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$, medens Gjelden beløb sig til 452 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 8 β . Han var